

PAPAZIAN, Z. D. S. — Illustrated practical Dictionary English-Armenian. Կ. Պ. տպ. Մատթ. 1910. 80, էջ 1136. Գին՝ յժկէմ. 16 ֆր.

Անգղերենին ստացած օր ըստ օրէ կա-
րեւորութիւնը մեր մէջ գրգիւ եղած է Պ. Գա-
փազեանի ձեռնարկելու առաջին Տոյակայ
գործիս, յատկապէս նպատակ ընտրած իրեն
“Տայ ուսանողութեան օգտակար ըլլալ” Գո-
վելի նպատակ, որուն, ինչպէս կը յուսանք,
պիտի ծառայէ առանց կասկածի խնամեալ գործը
լիովի:

Հեղինակը բառագրութեան ասպարէզն
առաջին անգամ չէ որ կ'ընայ. իր “Հայերէնէ
անգղերէն բառագիրքը” շատոնց ծանօթ է
Հրապարակին վրայ. նոր աշխատութիւնս այժմ
ամբողջութիւն մը կ'ըլլայ նախորդին հետ անգ-
ղերէն ուսանողի ձեռքը:

Գործքը զարդարող 800 պատկերները
ինքնին գրաւական են բառարանին գեղեցկու-
թեան եւ առաւելութեան: Փափագեան բաց
ասկից ունեցած է, կարծեմ առաջին անգամ մեր
մէջ, գեղեցիկ գաղափարը՝ անգղերէն բա-
ռերու կից անոնց համանշնան ալ դնել,
երբեմն մեկնելով նաեւ անոնց իրարմ ունե-
ցած տարբերութիւնը: Հոս գծաւորահա-
կալի մնաց մեզի միայն այն կէտը, թէ ինչո՞ւ
մեկնութիւնք անգղերէն գրուած են եւ ոչ
Հայերէն, որ աւելի գիրութիւն պիտի մատու-
ցանէր Տայ ուսանողին: Եօջափելի առաւելու-
թիւններէն մին է նաեւ բաղադրեալ բայերու
ընդարձակ տեղ շնորհուիլ, որ արտաքին կարգի
կը զուգահեռ ըլլալուն ուսուցումը:

Աշխատութեան վերջը գտնուած է Հե-
ղինակը շորս յաւելուած, որոնց մէջ երրորդը՝
ամէնէն ընդարձակն (էջ 1105—1134) է
“Մասնաւոր բառարան անգլիական ոճերու եւ
ասութիւններու օրինակներով բացատրուած”:

Եթէ ներուի մեզ գիտողութիւն մը, պիտի
բաղձայնը որ վերին չորրորդ յաւելուածին
տեղ գրուէր անգղերէն անգլի-էն քոյ-տոն- ցու-
ցակ մը: Այսպիսի յաւելուած մը, որ ընդհան-
րացած սովորութիւն մ'է եւրոպական բառա-
գրքերու մէջ, զգալի դիւրութիւն կ'ընծայէ
նորուաներու:

Փոխմ կերպով կը յանձնարարենք անգ-
ղերէնի ուսանողներու Պ. Գափազեանի Տոյա-
կայ աշխատութիւնը:

Մ. Ն.

ԱՐՏՆԻԱԶԻ ՎՐԴ. ԳԱԼՆՏԻՐԵԱՆ. — Միութենական
նարք եւ Շնորհալի: Պատմա-քննական տեսութիւն:
Մարզում, տպ. Ներսիս-Սարգսեան, 1910, 80 էջ 70.
Գին՝ 4 ղրշ.:

Հատ գեղեցիկ նիւթ ընտրած է իրեն Ար-
տաւագ Բրդ., ինչպէս գրքդիկս վերագիրը կը
յայտնէ, պատմա-քննական տեսութիւն մը այն
միութեան ինքրոյն վրայ, որ յուրած էր Հայոց
եւ Եռնայց մէջ ժր. գարուն: Այս շարժման
գլուխներն էին Կիւ Մանուէլ Կոմիտեան՝ Եռնայց
կայսր, եւ Կերսէս Ընորճալի: Մատենան իր ամ-
բողջութեանը մէջ կախում ունենալ կը թուի՝
մեծանուն Հ. Ալեքանի “Ընորճալի եւ պարագայ
իւր” մատենան: Գոնէ չի նշմարուիր հոս որեւէ
առաւելութիւն մը յիշեալ քանոնի երկին վրայ:
Արժ. Հեղինակն ճիշդացուցած է ծանօթ պատմա-
կան իրողութիւնները իր սեպական տեսութիւն-
ներով միայն, առանց պատմա-քննական յայտնու-
թիւններու: Ուսումնասիրութեան առնուած խն-
դիրը, ինչպէս ակնարկած է Եր. Տր. Տր. (տպ.
Վիեննա 1904) Մեծ. Հեղինակը, Հայ եկեղ. պատ-
մութեան կիճառու եւ շլուծուած հանգոյցներէն է
դեռ յայտն. եւ ցաւով կը տեսնենք, որ յարգ.
Հեղինակն իր այնպէս լուրջ չէ նկատած, ինչպէս
արժանի էր. եւ տակաւին “բաղձալի” մնացած է
ինքրոյն լուրջ եւ մանրագծին ուսումնասիրու-
թիւնը:

ՅՈՎՀԵՆՆԻՍԵԱՆ Գրական նախաւեներ եւ անոնց քննու-
կան արժէքը: Միւրճ Կ. Պոլս, Տպ. Վ. եւ Ն. Տէր-
նեքսեան 1909: 80, Ը, 240 էջ Գին՝ 10 ղրշ.:

“Ինչպէս ծնաւ այնպէս մեռաւ.” առածիս
միտքը շատ յարմար կերպով կրնայք Տայերէն
հրատարակութեանց մերձեցնել: Եւս կը տես-
նեն գրքեր, կ'ապրին անշուշտ, իրեւ թէ հրա-
տարակուած չըլլային եւ կը թաղուին մուսացու-
թեան մէջ ժամանակ մը վերջը: Ունէին անոնք
ժամանակակից կենաց համար խաղալիք դեր,
ունէին նորութիւն, արժէք առհասարակ գրակա-
նութեան համար... չկայ խօսք: Գրադատու-
թեան արուեստը խոտերի երեւցած է մեր քով:
Պ. Յովհաննէսեան կու գայ օրինակը տալու:
Գովելի ջանքով ձեռնարկած է քննադատական
վերլուծման ենթարկել Տայ գրողներու — ի
հարկէ փոքրամասնութեան մը միայն — “գրա-
կան համալուծ” եւ յերեւան հանել անոնց մոլոր
արտագրութեանց՝ քննական արժէքը: 16 գրող
առած է հեղինակն ի նկատ, բնական է շատ
չէ, բայց նաեւ չէ քիչ. եւ գոհանալ պէտք ենք
սկզբնական փորձով: Հետեւեալ հեղինակու-
թիւնք, պէս պէս իրենց գոյնըրով, գրաւած են
յատկապէս քննադատին ուշագրութիւնը: